Ч. 105. Четвер 25 (12) мая 1905. Рік XV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостствах на провинциї:
на цілий рік К 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . . . „ —·40
Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік К 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . . „ —·90
Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

Криза в буковиньскім соймі. — До ситуациї на Угорщині. — З Балкану. — Поди в Росиї. — Чутка про смерть Рожественского. — Росийско-японьска війна.

В буковиньскім соймі настала криза; „Вільнодумний Союз“, котрий мав доси більшість в соймі, розбив ся. Пішло о банк краєвий. Волоский вільнодумний клюб висунув наперед особисту справу, а єму помогли заступники волоскої більшої посілости, та оба німецкі посли Відман і Ляндвер. На основі порозуміня між вільнодумними Волохами і Русинами президентом банку мав станути один із членів вільнодумної румуньскої партиї. Тимчасом — як доносить „Буковина“ — зажадали Волохи, щоби се місце обсадити тим членом (др. Лупу) досмертно, та щоби для него ухвалити аж до смерти платню в сумі 18.000 К на рік замість функцийного додатку в сумі 6000 корон на рік, як се спершу предвиджувано. Було також намірене, щоби „Буков. Поземель. Заведенє кредитове“ сполучити з банком, але тому були противні румуньскі дідичі. Вільнодумний клюб румуньский зобовязав ся голосувати против тої постанови в заміну за то, що дідичі згодять ся на то, щоби др. Лупу став до смерти президентом банку. Против того всего виступили посли: Калитовский, Левицкий, Лянґенган, Малик, Пігуляк, Смаль-Стоцкий, Штравхер, Тітінґер і Николай Василько, а вільнодумні волоскі посли виступили з „Вільнодумного Союза“, в виду чого сей клюб перестав єствувати.

„Королівский відпоручник“ або як єго називають по латині „homo regius“, бар. Бурян, вернувши з Відня був на авдиенциї у Цісаря, котра тревала 3 чверти години. О результаті тої авдиенциї звістно лиш тілько, що Монарх висказав бар. Бурянови подяку за єго труди і що з вдоволенем приняв до відомости, що „яко публичний муж“ або „homo publicus“ виступить ґр. Андраші. Небавком опісля одержав ґр. Андраші депешу взиваючу єго до Цісаря. Угорска праса констатує з сеї нагоди однодушно, що ситуация значно полїпшила ся, хоч партия независимости все ще обстає при мадярскій команді.

Ґазети доносять, що мін. Бурян предложив в імени Корони сполученій опозициї слідуючі концесиї: 1) У войскових судах першої інстанциї має бути заведена мова мадярска, у висших інстанциях німецка; 2) справа хоругви і емблематів буде залагоджена в той спосіб, що буде зазначений дуалізм монархії а єдність армії; 3) службовою мовою у всїх угорских полках буде аж до фельдфебля мова мадярска, а фельдфеблї і официри мають уживати німецкої мови; 4) що до униї митової, то Цісар в основі годить ся, але жадає, щоби угорский парлямент затвердив теперішні угоди торговельні; 5) у всїх справах внутрішної полїтики лишає Корона свободу новому кабінетови, але під услівєм(?), що на кожду справу, заким она буде предложена парляментови, одержить попередну (?) санкцию.

У віденьских кругах полїтичних розійшла ся чутка, що держави підписавші берлиньский договір постановили згідно передати в Атинах ізза доказаної урядової помочи зі сторони Грециї для ворохобників в Македониї н о т у з п р о т е с т о м против сего поступованя атиньского правительства противного межинародному праву.

З Білграду доносять, що кабінет Пасича подав ся до димісиї а безпосередною причиною того було то, що независимим радикалам удало ся не допустити до уконституованя скупщини. Але далеко важнїйше було то, що Пасич хотів тепер предложити палаті проєкт позички 110 міліонів франків і мав на то вже позволенє від короля. Що тепер стане ся з позичкою, не знати; здає ся, що до неї не прийде і буде затягнена лиш мала позичка на цїли

2

Здоровлє і недуга.

Відомости з гіґієни, потрібні і придатні для кождого.

I.

З д о р о в л є і є г о з н а ч і н є. — Т і л о а м а ш и н а. — П о н я т є г і ґ і є н и і є ї п е р ш і п о ч а т к и. — К у л ь т А с к л е п і о с а в Г р е ц и ї. — Г і ґ і є я б о г и н я з д о р о в л я. — Г і ґ і є н а я к о п у б л и ч н е п л е к а н є з д о р о в л я.

(Дальше).

Крім головної сьвятинї божка Ескуляпа було тут ще богато й иньших сьвятинь та будівель, що своєю красою звеселяли око. Тут було велике місце призначене для руханки або ґімнастики т. зв. ґімназиюм, відтак теплі купелї, бібліотека, музей, цілий ліс прекрасних статуй, а навіть театр. В головній сьвятинї була статуа божка Ескуляпа, ціла з золота і слоневої кости. Божка того зображали Греки яко хорошого мужчину в повнім силї віку, з палицею, довкола котрої вив ся вуж з піднесеною до гори головою і з псом коло ніг, символом чуйности і осторожности. Тут була також каплиця богинї Гіґієї, ясноокої доньки Асклепіоса, котрій Греки віддавали таку саму честь як і єї батькови; єї зображали собі Греки яко струнку, високого росту, хорошу і повну здоровля дївицю з мисочкою в руцї, з котрої кормила вужа, свого батька. Єї малюють ще й нинї иноді на вивісках аптик.

Цікаво послухати, як молили ся недужі до божка Ескуляпа. На однім камени знайдено в Епідаврос вирізану слїдуючу молитву: „О Ескуляпе, улюблений, единоспасаємий боже, як же я можу, позбавлений можности послугувати ся ногами, що давнїйше несли мене до твоєї сьвятинї, зайти тепер знову до твого сьвятого дому, скоро ти в своїй безконечній ласцї не заведеш мене туди, не даш менї здоровля, щоби я міг тебе, мого бога подивляти і тобі помолити ся? Вислухай молитви бідного Діофанта, поратуй єго, всемогучий боже! Нїхто із смертних тут на земли не в силї зменшити таких мук. Лиш ти один, добротливий боже, маєш силу до того. Вилїчи мене в імя твого великого отця від сего лютого гостця. О блаженний Асклепіосе, цїлющий боже, завдяки твоїй штуцї не буде вже Діофантос, увільнений від тої страшної муки повзати ся як рак по земли, не буде вже ступати як по терню, лиш жвавими ногами, так яко ти приказав, поспішить до тебе“.

Однак від найдавнїйших початків штуки лїченя аж до теперішної науки гіґієни була ще дуже далека дорога і можна длятого сьміло сказати, що гіґієна єсть здобутком аж найновійших часів. Головною і остаточною цїлию гіґієни єсть зробити наше тїло опірним на всїлякі шкідливі впливи, устеречи єго від тих впливів а тим способом у с т е р е ч и й в і д в с ї л я к и х н е д у г, памятаючи на то, що лекше у с т е р е ч и с я в і д н е д у г и, як є ї в и л ї ч и т и. Сю правду знали люди вже в глубокій старинї, але велика темнота широких мас не допускала, подібно як ще й нинї, до того, щоби всї єї зрозуміли і після неї поступали; длятого звязано деякі правила гіґієни з вірою і надано їм сьвятість обряду. Мойсей заказав був жидам споживати мясо деяких зьвірят, уважаючи їх за нечистих. Так само не вільно було жидам, як ще й нинї, їсти й пити з тих самих посудин, з котрих їли й пили иновірцї. Що стародавні Єгиптияни подібно як ще й нинї многі народи на Востоцї голили собі голови, мало також свою гіґієнічну причину. Роблено то певно не задля того, щоби волосє не гріло занадто голови, як радше задлятого, щоби уникнути тих поганих недуг, які часто прокидають ся на головах людий в теплїйших краях. Митє і купіль, ті найважнїйші основи гіґієни, належали також до обряду релїґійного. Магометаньска віра наказує не без важної причини мити руки по кілька разів на день. Всї того рода постанови мали на цїли плекати здоровлє людий і охороняти їх від недуги.

За далеко би то нас завело, як би ми тут хотїли основно виказувати розвиток гіґієни від найдавнїйших часів а всеж-таки мусимо ще дещо розповісти про то, як гіґієна стала тим, що й нинї під нею розуміємо: п у б л и ч н и м п л е к а н є м з д о р о в л я. Ось придивім ся лиш теперішним нашим великим містам, тим осередкам, де на вузкім місци жиють многі тисячі, а навіть міліони людий. Що на таких місцях здоровлє людске виставлене на велику

войскові. Підчас оногдашного вибору президиї голосовано три рази на президента і аж за третим разом дістав Становвич взглядну більшість 66 голосів а контркандидат Николич 53 голосів. Становвич не приняв вибору а тоді на раді кабінетовій ухвалено, щоби кабінет подав ся до димісиї. Пасич заявив, що кабінет стоїть рішучо при димісиї, скоро король не розвяже скупштини.

З Петербурга доносять, що вчера о 3 г. досьвіта страчено Калаєва, убийника вел. кн. Серґія. — Позволенє Полякам проживаючим на Поділю, Волини і Україні купувати на власність землю лиш від Поляків, викликало з російскої сторони досить голосні протести, а то длятого, що Росияни маючі свої посілости, не можуть їх продавати Полякам.

Майже рівночасно в Льондоні і в Парижи розійшла ся чутка, що адмірал Рожественский помер і що команду фльоти обняв по нім Небоґатов. Петербурґска Аґентия телеґрафічна доносить знов, що в Петербурзі не знають о тім нічого. Як би так дійстно стало ся, то се був би великий удар для Росиї. Може однакож дуже легко бути, що се єсть лиш штучка, обдумана на збаламученє ворога. Про Рожественского знає ся, що він був недужий на серце і на нерви, а родина єго то навіть признає, але каже, що недуга не була так тяжка, щоби аж могла була грозити смертию.

З Токіо доносять урядово, що японьска позадна сторожа побила російску кавалерию дня 21 с. м. коло Туфаншан і она мусіла уступити ся на лівий бік ріки. Впрочім ситуация на поли війни не змінена.

Новинки.

Львів, дня 24-го мая 1905.

— **Ц. к. краєва рада шкільна** влучила громаду Городище в вдобромильскім окрузї до шкільного округа в Новім-містї; з'орґанїзувала 1-кл. школи: в Гутї старій, бучацкого округа і в Борхові, чесанївского округа; перемінила 4-кл. мішану школу в Хирові на 4-кл. мужеску і на 4-кл. женьску школу, 2-кл. школу в Лисци, богородчаньского округа на 5-клясову, а 1-кл. школи в Черемхові, коломийского округа, і в Будилові, бережаньского округа, на 2-клясові школи.

— **Книжки на нагороди для шкільної молодежи.** Ц. к. краєва рада шкільна порішила поручити отсї видавництва руского Товариства педаґоґічного у Львові на нагороди пильности і до шкільних біблїотек для молодїжи народних і видїлових шкіл: 1. „Анґлїйскі казки“, з російскої мови перевів Любомир Селяньский. Львів 1902. Цїна 24 с. 2. Е. Ярошиньска: „Повістки для молодїжи“, Львів 1902. Цїна 24 с. 3. „Збиточник Ґумфрі“, оповіданє з анґлїйского, Львів 1904. Цїна 70 с. 4. „Робінзон Крузо“, на основі ориґіналу і переводів зладила К. М. Львів 1903. Цїна 1 К 50 с. 5. „Історня куска хлїба“, перерібка з француского, листи до молодої дївчини. Львів 1903. Цїна 50 с.

— **Перші загальні збори філїї руского тов. педаґоґічного в Ярославі** відбули ся дня 25-го марта 1905. Зібраних повитав о. Киприян Хотинецкий, а опісля провід обняв п. Кичура. По вписї в члени філїї, приступлено до вибору видїлу. Головою вибрано о. Хотинецкого, а видїловими о. Лициняка, пп. Кичуру, Янова і Шумского. З черги раджено над заснованєм бурс селяньских в Ярославі, Сїняві та Радимнї і постановлено з початком року шкільного 1905/6 бурси ті ввести в житє. Відтак вели ся наради над заведенєм курсів для безграмотних і ухвалено покликати в тій цїли до працї всю інтелїґенцию в повітї. По ухвалї заведеня відчитів і викладів популярних по містах і селах вичерпано порядок дневний і замкнено збори.

— **Нафта в бохеньскім повітї.** В селї Камінній коло Бохнї при розкопуваню одного вивозу наткнено ся на піскову скалу, з котрої витїкає нафта.

— **Небувале обжалованє.** Тринайцятьлїтний ученик школи видїлової ім. Мицкевича Юлїян Кичай, обжалував вчера в львівскій полїциї свою матїр Катерину, що украла єму і продала годинник, даний єму одним з товаришів до переховання. Обжалованє показало ся правдивим.

— **Викритє обманцїв.** В мартї с. р. арештувала краківска полїция в Льондоньскім готели двох підозріних людий, котрі в ріжних гостинницях і каварнях видавали великі суми гроший, а запитані, звідки ті гроші мають, не уміли виголкувати ся. Один з них представив ся яко Авраам Айзенберґер, другий яко Мойсей Берман. На розіслані краківскою полїциєю портрети підозрівих до ріжних міст, для провіреня тотожности осіб, надійшла сими днями відповідь полїциї з Маґдебурга в Нїмеччинї, що арештовані: Герман і Айзенберґ допустили ся в Маґдебурзї значного обманьства на шкоду фірми Найшефер, від котрої побрали при помочи фальшивих векслїв 16.927 марок. Оба обманцї будуть відставлені до границї і видані нїмецким властям.

— **Смерть від грому.** В часї сильної бурі яка лютила ся дня 19-го с. м. над місцевостию Кончан в Мораві, убив в поли грім 25-лїтного робітника Кoресика. Дивним случаєм стало ся то як раз в тім місци, де перед кількома роками погиб такою самою смертию єго отець.

— **Грім** ударив дня 20 с. м. в вежу одної церкви в Градци і струтив одну з уміщених там статуй Апостолів. На щастє площа перед церквою була в часї бурі пуста і тому нїхто з людий не потерпів ушкодженя.

— **Зьвірский злочин.** Дня 20 мая о год. 11 перед полуднем найдено в Долинї, чортківского повіта, тамошного господаря Івана Кухаря і єго жену в постели мертвими. Прибувша судово-лїкарска комісия з Чорткова, сконстатувала, що обоє упали жертвою убийства через удушенє. Злочинець боячи ся, щоби удушені не віджили, пробив Кухареви ножем шию в трех місцях, відтак розбив єму каменем ніс, роздавив груди і взагалї покалї-

---

небезпечність і що тут можуть ширити ся недуги в застрашаючий спосіб, се звістно загально. Треба було аж богато сот лїт, щоби завести в них такий порядок, який відповідає всім вимогам гіґієни. Для приміру возьмім Париж, се найбільше і найкрасше місто в Европі.

Нинї у всіх великих містах а навіть в многих поменших і малих бувають улицї бруковані а вся нечистота, дощівка і виливана з домів нечиста вода стїкають каналами далеко поза місто. Того давнїйше не бувало. Навіть в такім Парижи були улицї аж до 1185 р. повні вибоїв, болота і калабань і трудно було по них не то вже переїхати, але навіть перейти. Доми були по найбільшій части деревляні і стояли так близько против себе, що сусїди могли вигідно балакати з собою. На калабанях плавали гуси і качки а свинї бродили в болотї і не давали людем перейти. В 1131 р. стала ся була така пригода, що найстарший син короля Людвика VI., наслїдник престола Филип, їдучи через місто на прохід, упав через свиню з коня і внаслїдок того помер. Улицї були заулковатї а смрід був на них такий, що король Филип II. не міг отворити вікна від своєї палати. Єго взяла була така злість, що він в 1185 р. наказав жителям міста брукувати улицї міста власним коштом. Так отже вибруковано в загаданім роцї перший раз улицї Парижа і то спершу лиш в тих місцях, де був найбільший рух. До того уживано камінних плит довгих і широких на 3 до 4 стіп а грубих на 1 стопу. Се був отже перший початок брукованя улиць в містах а заразом і важний поступ в публичнім плеканю здоровля.

Але само брукованє ще не усунуло нечистоти а свинї як давнїйше так і тепер бігали по містї. Улиць нїхто не чистив і не замітав, лиш свинї робили трохи порядок, з'їдаючи, що нехарність людска полишала або виливала на улицї. В 1348 р. наказано Парижанам перший раз під загрозою грошевої кари чистити і замітати улицї а королївскі полїцияни одержали приказ убивати кожду свиню, яку би побачили на улици; голову убитої свинї брали собі а проче віддавали до шпиталів. Пізнїйше віддано очищуванє міста від свиний лупіям і лиш монастир сьв. Антонїя мав право випускати дванайцять свиний на улицї, але они мусїли мати на шиї дзвіночки зі знаками монастиря.

Як впрочім виглядала публична чистота в містї, можна зміркувати з того, що коли в 1350 р. деякі богачі казали покопати ями відходові, другі міщани не позваляли їм вичищувати і аж полїция мусїла брати робітників в оборону. Більша часть жителїв не хотїла нїчого й чути про якусь чистоту і держала ся давної навички: Все на улицю! Отже й не дивниця, що серед таких обставин панувала в Парижи рік в рік страшна хороба — проказа. Доми прокажених були заєдно переповнені. В 13 столїтю було у Франциї не менше лиш 2000 домів для прокажених. В 1348 р. лютила ся в Парижи через 18 місяцїв пошесть, від котрої в самім містї згинуло звиш 18.000 людий. На як низькім степени стояла тодїшна наука лїкарска, можна зміркувати з того, що медичний видїл приписував причину пошести некористному впливови планет, Марса і Юпітера.

Коли накопець Парижани научили ся замітати улицї перед своїми домами, то згортали купи сьмітя і болота на публичних площах або вкидали до ріки Секвани. Від того засмердїла ся ріка і настала обава, що той смрід стане ся причиною якоїсь хороби, а король Кароль VI. загрозив жителям міста, що мешкали над рікою, що каже на їх кошт чистити ріку. В своїм розпорядженю казав король: „Ріка так повна болота, гною, румовища, сьмітя, гниючих творив і лайна, що аж страшно дивити ся і що то велике чудо нашого Господа і Спасителя, що люди, котрі беруть з тої ріки воду до питя і до вареня мяса, не набрали ся ще якоїсь невилїчимої хороби або що ще не померли“. Пізнїйше стали люди вивозити сьмітє і всяку нечистоту поза мури міста і з того поробили ся такі горби, що їх ще й нинї видко.

В 1530 р. завізвано горожан, щоби кождий в своїм домі викопав яму відходову і загрожено тим, що коли властителї домів того не зроблять, то полїция каже їм поробити на кошт чиншу з домів. Власти зачали вже виступати енерґічно а коли в 1539 р. то розпорядженє видано на ново, то додано ще до него, що властителї домів мусять позбути ся своїх поросять, свиний, гусий, кріликів і голубів та до трох місяців покопати ями відходові, бо в противнім случаю власти заберуть їм їх доми. От з якими трудностями мусїла бороти ся публична гіґієна! Але то був вже великий поступ, бо тодї появили ся перший раз вози до вивоженя сьмітя з дзвінками і таких ще нинї уживають. Велику перешкоду для переведеня правильного очищуваня улиць міста робили ті пани, до котрих належали ґрунти тодїшного Парижа. В 1650 р. було 24 таких панів. Они мали на своїх ґрунтах право судейскої власти, право дорогове і т. п. і длятого трудно було змусити їх до удержуваня публичної чистоти. У всїх частях міста були покопані ями відходові, але они не були закриті і занечищали воздух в страшенний спосіб. Великі богачі старали ся їх лиш позаслонювати, але впрочім не знали й найпростїйших правил гіґієни. Посудини призначеної в спальнях до нічного ужитку, майже нїхто не знав; було лиш кілька богатих домів, в котрих нею послугували ся, а були навіть князї і княгинї, що єї не мали. Природну потребу залагоджувано де в якім кутї коло хати або таки на улици навіть в присутности короля або королевої і то з такою свободою, що єї соромив би ся нинї навіть найпростїйший чоловік. Публичних місць для залагоджуваня природної потреби, які були вже у стародавних Римлян, не знано в Парижи навіть ще в 16. столїтю.

Пошесть появляла ся дуже часто. В 16. столїтю, від 1500 до 1596 р. була она в Парижи не менше лиш 17 разів. Коли власти постановили були управильнити очищуванє улиць і вивоженє сьмітя та болота, Парижани дуже

чив его в страшний спосіб. Рани позатикав бавовною. В подібний зьвірский спосіб покалічив і трупа его жінки, котру найшли з поломаними ребрами і випущеними кишками. Обое кухарі жили з собою в вічних спорах і незгоді. Дітий не мали. Позаяк мали 6 моргів поля і з нїким не жили, були всї пересьвідчені, що у них суть гроші. Убийник розбив скриню, однако що забрав — невівістно. При огляданю скринї найдено завинених в полотно 80 корон.

— **Самоубийство.** Онигди вечером відобрав собі жите вистрілом з револьвера Чеслав Сьмяловский, слухач II. року прав і рахунковий практикант ц. к. Намістництва, замешкалий при улици Пекарскій ч. 35. Самоубийник полишив лист, в котрім подає за причину самоубийства родинні відносини і прикре маєткове положене.

Телеґрами.

Відень 24 мая. Єго Вел. Цїсар розпочав нинї інспекцию віденьского ґарнізону обчислену на сім днів.

Відень 24 мая. Нинї відбував ся вибір обох віцебурмістрів міста Відня; першим вибрано д-ра Наймаєра, другим адвоката д-ра Пормера.

Будапешт 24 мая. Угорске бюро кореспонденцийне доносить, що ситуация по авдиенциї ґр. Андрашого у Цїсаря не змінила ся в нічім і єсть в справі войсковій такою, як була перед кількома місяцями.

Льондон 24 мая. До „Daily Telegraph“ доносять з Токіо: Полученє зелїзниче з Владивостоком єсть перерване, так що кріпость єсть тепер відтята.

Льондон 24 мая. До „Morning Post“ доносять з Шанґаю: Зачувати з доброго жерела, що фльота адмірала Тоґо знаходить ся все ще коло Мазампо.

Петербург 24 мая. Комітет міністрів заявив ся на вчерашній конференциї за допущенем німецкої мови яко викладової в балтийских приватних школах середних, але ученики мусять здавати вступний іспит з російскої мови.

Петербург 24 мая. Адмірал Бірілев іменований комендантом фльоти Тихого океана з правами командуючого самостійною армією. На его місце прийде адмірал Нїконов.

Льондон 24 мая. До „Daily Telegr.“ доносять з Токіо, що армія японьска єсть тепер так сильна, як була перед битвою під Мукденом. Здає ся, що Росияни лагодять якісь операциї на границі Монґолії в напрямі як Сінмінтін.

Льондон 24 мая. Внаслїдок потеплїня на Сибіри велика часть російских возів провіянтових в дорозі до Харбіна заломила ся на леді ріки Сунґарі.

Господарство, промисл і торговля.

— **Ціна збіжа** у Львові дня 23 мая: Ціна в коронах за 50 кільо у Львові. — Пшениця 8·90 до 9·10; жито 6·60 до 6·70; овес 7·30 до 7·50; ячмінь пашний 6·40 до 6·60; ячмінь броварний 6·90 до 7·—; ріпак 11·50 до 11·75; льнянка —·— до —·— горох до вареня 7·75 до 9·50; вика 12·— до 12·50; бобик 7·75 до 8·—; гречка 10.50 до 12·—; кукурудза стара 7·75 до 8·—; хміль за 56 кільо —·— до —·—; конюшина червона 55·— до 65·—; конюшина біла 50·— до 65·—; конюшина шведска 45·— до 65·—; тимотка 26·— до 32·—.

сердили ся на то, бо уважали то за тягар для себе. Против пошестий устроювано процесиї і взивано молитвами сьвятих Йова і Лазаря, щоби они відвертали нещастє від людий. В 1569 року була в Парижи віспа, а в 1578 р. якась бігунка, здаєсь холєра. Коли в 1580 р. появилась пошесть, заявив медичний видїл, що еї причиною єсть нечистота улиць і каналів. Підчас всїх тих пошестий вигинуло богато людий, а помочи не було майже нїякої, бо було дуже мало лїкарів. В 1550 р. мав Париж лиш 72 лїкарів, в 1556 р. вже 81, а в 1626 р. аж 85.

До тих пошестий причиняло ся не мало й то, що кладовища з трупарнями при них були ще коло церков в самій серединї міста. Мимо того, що визначена в 1584 р. комісия заявила, що гниль, яка виходить з кладовищ, положених серед міста довкола церков, єсть очевидною причиною пошестий, бо она показує ся найбільше і найсильнїйше в домах положених близько кладовища, все позістало по давному. З початком 17. столїтя впав король на гадку віддати очищуванє улиць підприємцям; але й то не богато помогло, бо від 1606 до 1638 р. появилась була пошесть аж пять разів. А підчас таких пошестий діялись нераз страшні річи. Люди гинули до кількох годин на улицях, в домах вимирали цїлі родини майже нараз і трудно було всїх борзо похоронити. Здорові бояли ся приступити до мерців. Нераз витягали їх гаками з хат і так волїкли улицями аж на кладовище, де їх закопувано у великих спільних гробах. То лиш збільшало переполох між людьми і ще більше ширило пошесть.

Та й проказа ширила ся тодї не лиш в Парижи, але й по цїлій Франциї. Єсть то страшна, заразлива хороба, котра первістно пішла з Єгипту, а в середновічних часах ширила ся майже по цїлій Европі. На тїлї, особливо на лици, на руках і ногах роблять ся зразу тверді боляки величини гороху, а пізнїйше аж величини волоского оріха, котрі відтак мякнуть і зачинають гнити; тїло вигниває і відпадає кусниями, пальці і руки відгнивають в суставах і відпадають і так гниє чоловік живцем аж до середини і наконець умирає. Страшна тота хороба тягне ся цїлими роками і нема від неї лїку. Причина тої хороби аж до недавних часів не була знана. Славний свого часу парискій хірурґ називав еї „загальним раком цїлого тїла“. Тепер знає ся, що еї викликують бактериї подібні до тих, що суть причиною хороби, званої туберкульозою. Як давнїйше так ще й тепер виключують прокажених з людского товариства і кажуть їм жити десь здалека від людских осель. Давнїйше мусїли они носити високі, стіжковаті капелюхи, а гниюче лице закривати шматами, в котрих були лиш вирізані діри на очи, а на руки убирали рукавиці. Тих нещасливих замикано в окремих домах або де таких домів не було, там їх нїби живцем хоронено. Десь на поли поза містом або селом поставлено їм якусь буду, в котрій мусїли они мешкати. Тут поблагословив їх сьвященик і підчас коли люди співали як над помершими, сьвященик дав їм тарахкавку, рукавиці і торбу на хлїб, набрав лопатою трохи землї, кинув еї на їх хату і сказав: „Будьте померші для сьвіта, а живі для Бога“. Відтак заткнув перед будою хрест і поставив коло него скарбонку на милостиню та вернув з людьми назад.

От такі то були відносини в давних часах! Аж поволи прийшли люди до того переконаня, що треба дбати не лиш про здоровлє кождого чоловіка окремо, але й про здоровлє всїх разом, про публичне здоровлє, а тодї набрала гіґієна великого значіня яко публичне плеканє здоровля.

(Дальше буде).

Рух поїздів

важний від дня 1-го мая 1905.

посп.	особ.	Приходять до Львова
		в день
	6·00	З Кракова, Відня, Сянока, Хирова (ч. Перем.)
	6·10	„ Іцкан, Чорткова, Делятина (ч. Коломию)
	7·00	„ Підволочиск, Бродів (на Підзамче)
	7·20	„ Підволочиск, Бродів (на гол. дворець)
	7·29	„ Лавочного, Борислава, Калуша
	7·50	„ Рави рускої, Сокаля
	8·05	„ Станиславова, Жидачева
	8·15	„ Самбора, Сянока, Хирова
	8·18	„ Яворова
8·40		„ Кракова, Відня, Любачева, Хирова
	8·50	„ Кракова, Відня, Хирова (ч. Перем.)
	10·05	„ Коломиї, Жидачева, Потутор
	10·35	„ Ряшева, Ярослава, Любачева
	11·45	„ Лавочного, Калуша, Стрия, Борислава
	11·55	„ Підволочиск, Гусятина, Копичинець
1·30		„ Кракова, Відня, Сянока, Хирова (ч. Пер.)
1·40		„ Іцкан, Чорткова, Калуша, Заліщик
	1·50	„ Самбора, Сянока, Стрілок
2·15		„ Підволочиск, Бродів, Грималова (на Підз.)
2·30		„ Підволочиск, Бродів, Грималова (гол. дв.)
	3·45	„ Тухлї ($^{15}/_{6}$ до $^{30}/_{9}$), Сколього ($^{1}/_{5}$ до $^{30}/_{9}$)
	4·32	„ Яворова
	5·00	„ Белзця, Сокаля, Рави рускої
	5·15	„ Підволочиск, Гусятина, Заліщик (на Підз.)
	5·25	„ Кракова, Відня, Хирова
	5·45	„ Іцкан, Жидачева, Калуша
		в ночи
	9·10	З Іцкан, Потутор, Чорткова
	9·20	„ Самбора, Хирова, Ясла
	9·50	„ Кракова, Відня, Сянока, Хирова
	10·20	„ Підволочиск, Бродів, Скали (на Підзамче)
	10·20	„ Підволочиск, Бродів, Скали (гол. дворець)
	10·50	„ Лавочного, Калуша, Дрогобича
12·20		„ Іцкан, Жидачева, Заліщик
2·31		„ Кракова, Ясла, Хирова

посп.	особ.	Відходять зі Львова
		в день
	6·15	До Іцкан, Потутор, Чорткова
	6·30	„ Підволочиск, Бродів, Гусятина
	6·43	„ Підволочиск, Бродів, Гусятина (з Підз.)
	6·55	„ Яворова
	7·30	„ Лавочного, Калуша, Дрогобича
8·25		„ Кракова, Відня, Любачева
	8·35	„ Кракова, Сянока, Відня
	9·00	„ Самбора, Стрілок, Сянока
	9·20	„ Іцкан, Калуша, Делятина
	9·23	„ Підволочиск, Бродів (з Підзамча)
	10·55	„ Підволочиск, Бродів, Грималова
	11·10	„ Белзця, Сокаля, Любачева
	11·15	„ Підволочиск, Бродів (з Підзамча)
	2·55	„ Лавочного, Калуша, Дрогобича
	4·10	„ Ряшева, Любачева, Хирова
	4·15	„ Кракова, Відня, Сянока
	4·30	„ Самбора, Хирова, Сянока
	5·50	„ Коломиї, Жидачева, Керешмезе
	5·58	„ Яворова
		в ночи
	6·25	До Лавочного, Калуша, Дрогобича
	6·35	„ Кракова, Відня, Хирова
	7·30	„ Рави рускої
	9·00	„ Підволочиск, Бродів
	10·05	„ Перемишля ($^{1}/_{5}$ до $^{30}/_{9}$), Хирова
	10·40	„ Іцкан, Чорткова, Заліщик
	10·55	„ Самбора, Хирова, Сянока
	11·00	„ Кракова, Відня
	11·05	„ Підволочиск, Грималова, Скали
	11·10	„ Стрия, Дрогобича, Борислава
12·45		„ Кракова, Відня
2·00		„ Підволочиск, Заліщик, Гусятина
2·40		„ Іцкан, Потутор, Скали
2·50		„ Кракова, Відня, Хирова
2·51		„ Іцкан, Калуша

Замітка. Час середно-европейский есть пізнїйший о 36 мінут від часу львівского. Звичайні білети їзди як і всякі иньші білети, ілюстровані провідники, розклади їзди і т. п. можна набувати цїлий день в містовім бюрі ц. к. зелїзниць державних, пасаж Гавсмана ч. 9.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарні В. Лозиньского, під зарядом І. Недопада. (Телефона ч. 527).